

การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารยั่งยืนในบางกระบอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ณัฐรี สมิตร¹
ลลิตา ชัยเพชร²
ธชธรรม แซ่ไคว้³
นิรุติ เพื่องขจร⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ (1) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร (2) เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อศึกษาความพร้อม และความเป็นไปได้ของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระบอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบผสมผสาน ประกอบด้วย (1) นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต จำนวน 18 คน (2) นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 19 คน และ (3) ชุมชน จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และแบบประเมินตนเองของชุมชนตำบลบางกระบอบที่มีส่วนร่วมในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาหาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและแบบประเมินตนเองของชุมชนบางกระบอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารในตำบลบางกระบอบสามารถเสริมสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว และส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระบอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, $SD = 0.12$) นอกจากนี้ ชุมชนมีความพร้อม และมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน การประเมินตนเองทางด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในภาพรวมของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน พบว่า มีความพร้อมมาก ($\bar{X} = 4.2$, $SD = 0.18$) การวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่อื่นๆและเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น

คำสำคัญ: การออกแบบ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การจัดการอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน บางกระบอบ

¹ หัวหน้ากลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจบริการ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะการจัดการบริการ กลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจอาหาร วิทยาลัยดุสิตธานี
e-mail : natnaree.sm@dtc.ac.th

² นักศึกษาปริญญาโท คณะการจัดการบริการ กลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจอาหาร วิทยาลัยดุสิตธานี
e-mail : 2201308531004@dtc.ac.th

³ นักศึกษาปริญญาโท คณะการจัดการบริการ กลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจอาหาร วิทยาลัยดุสิตธานี
e-mail : 2301108531008@dtc.ac.th

⁴ นักศึกษาปริญญาโท คณะการจัดการบริการ กลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจอาหาร วิทยาลัยดุสิตธานี
e-mail : 2301208531003@dtc.ac.th

Designing Sustainable Gastronomic Tourism Itineraries in Bang Krasop, Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province

Natnaree Smith¹

Lalita Chaipetch²

Tachatam Saekow³

Nirut Fuangkachon⁴

Abstract

This mixed-methods research aimed to (1) analyze the environment of gastronomic tourism attractions, (2) design sustainable gastronomic tourism itineraries, and (3) assess the readiness and feasibility of community involvement in developing sustainable gastronomic tourism routes in Bang Krasop Subdistrict, Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province. Primary data were collected via mixed sampling methods, consisting of purposive sampling from 18 MBA students and 11 community members, and convenience sampling from 19 Thai tourists, totaling 48 participants. Research instruments included participant observation, tourist satisfaction surveys, and self-assessment questionnaires for Bang Krasop community members involved in the tourism route development. Content analysis was employed for qualitative data, while quantitative data from satisfaction surveys and self-assessment questionnaires were analyzed using mean and standard deviation.

The findings revealed that gastronomic tourism in Bang Krasop enhanced diverse tourist experiences and effectively promoted the local economy. Overall, tourist satisfaction with sustainable gastronomic tourism in Bang Krasop was at a very high level ($\bar{x} = 4.6$, $SD = 0.12$). Additionally, the community demonstrated a high level of readiness and feasibility for developing sustainable gastronomic tourism routes ($\bar{x} = 4.2$, $SD = 0.18$). This research provides valuable insights for the planning and development of gastronomic tourism in other areas and serves as a guideline for strengthening local communities.

Keywords: Designing, Gastronomic Tourism, Sustainable Management, Community Participation, Bang Krasop Subdistrict

¹ Head of Hospitality Business Management Concentration, MBA, Faculty of Hospitality Management, Hospitality Business Management Concentration, Dusit Thani College. e-mail : natnaree.sm@dtc.ac.th

² MBA Student, Faculty of Hospitality Management, Gastronomy Business Management Concentration, Dusit Thani College
e-mail : 2201308531004@dtc.ac.th

³ MBA Student, Faculty of Hospitality Management, Gastronomy Business Management Concentration, Dusit Thani College
e-mail : 2301108531008@dtc.ac.th

⁴ MBA Student, Faculty of Hospitality Management, Gastronomy Business Management Concentration, Dusit Thani College
e-mail : 2301208531003@dtc.ac.th

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นกระแสหลักที่ได้รับความนิยมสูงต่อเนื่อง โดยศูนย์วิจัยบาร์มีชี แล็บ พบว่านักท่องเที่ยวร้อยละ 53 ตัดสินใจเลือกจุดหมายจากอาหารที่ต้องการลิ้มลอง สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่นิยมค้นหาแหล่งท่องเที่ยวและรสชาติแปลกใหม่ (Off the Beaten Path) ควบคู่กับการเสพเรื่องราว (Story) และการสนับสนุนสินค้าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่นำภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าและประสบการณ์ลึกซึ้ง จนนำไปสู่กระแส “วิถีเข้าใจกิน เข้าใจถิ่น” ที่ถูกส่งต่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย (National Science and Technology Development Agency (NSTDA), 2023)

ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่มีศักยภาพ และโอกาสที่ดีทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความหลากหลายทางชีวภาพ มีการผลิต และจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร และบริการของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม มีระบบการคมนาคมขนส่งทางบก เช่น ถนนกาญจนาภิเษก สะพานภูมิพล ส่วนการคมนาคมทางน้ำ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน สามารถเชื่อมโยงสู่ภูมิภาคต่าง ๆ อีกทั้งอยู่ใกล้ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ เช่น ประเพณีแห่ธงชัย-ธงตะขาบ ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ หรือที่เรียกว่าปอดกรุงเทพฯ (Junead et al, 2018) ในมิติด้านอาหาร ตำบลบางกระสอบมีความโดดเด่นของวัตถุดิบ และภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น โดยเฉพาะการนำผลผลิตจากต้นจากมาแปรรูปเป็นอาหารคาวหวานที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น น้ำตาลจากและขนมจาก รวมถึงมีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ และการจัดการขยะเศษอาหาร เพื่อการเพาะปลูก ซึ่งถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมอาหารที่สำคัญของชุมชน

อย่างไรก็ตาม การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวยังขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืนในบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมุ่งเน้นความยั่งยืนที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป เป็นการออกแบบเส้นทางที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการสร้างการมีส่วนร่วม และกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยผลที่ได้จากการวิจัยนั้น จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืนภายในประเทศ กระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความพร้อม และความเป็นไปได้ของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทบทวนวรรณกรรม เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว (7A's Components of Tourism)

องค์ประกอบการท่องเที่ยว (7A's Components of Tourism) ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ โดย Chernegha et al. (2022) แบ่งเป็น 7 ประการ ได้แก่ (1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เช่น สถานที่ที่น่าสนใจและกิจกรรมเพิ่มมูลค่า (2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เช่น ระบบขนส่ง และการสื่อสาร (3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เช่น ที่พักและร้านอาหาร (4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) เช่น กิจกรรมทำอาหารท้องถิ่น (5) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เช่น รายการนำเที่ยว รวมการเดินทาง ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม และกิจกรรมต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว (6) การบริการเสริม (Ancillary Services) เช่น บริการทางการเงิน และการแพทย์ และ (7) ความรู้สึก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยว (Awareness) ซึ่งครอบคลุมถึงประสบการณ์ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น

จากองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์หลักในการประเมินศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลบางกระสอบ เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมที่สุดในการนำมาออกแบบเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยมุ่งเน้นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นครบถ้วนทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) และการเข้าถึง (Accessibility) เพื่อให้มั่นใจว่าเส้นทางที่ออกแบบขึ้นจะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร คือ การท่องเที่ยวที่เน้นการสำรวจ และสัมผัสประสบการณ์ด้านอาหาร และวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท (Hjalager and Everett, 2024) ดังนี้ (1) ทัวร์อาหาร (Food Tours or Routes) เน้นเส้นทางรสชาติ และการเยี่ยมชมแหล่งผลิตอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น (2) พิพิธภัณฑ์อาหาร (Food Museum) แสดงกระบวนการผลิต และวัตถุดิบของอาหาร รวมถึงการจัดกิจกรรมการปรุงอาหาร (3) เทศกาลอาหาร (Food Festival or Event) จัดงานเพื่อแสดงอาหารท้องถิ่น และเครื่องดื่ม รวมถึงการแข่งขันการปรุงอาหาร และ (4) การเรียนปรุงอาหาร (Cooking Classes) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ศิลปะการปรุงอาหาร และวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการเรียนระยะสั้น

ผู้วิจัยนำแนวคิดการแบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงอาหารข้างต้น มาใช้เป็นกรอบในการออกแบบกิจกรรมในเส้นทางท่องเที่ยว โดยผสมผสานกิจกรรมทั้งรูปแบบทัวร์อาหาร การเยี่ยมชมแหล่งวัตถุดิบ และการเรียนรู้วิธีปรุงอาหารเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสัมผัสวิถีถิ่นอย่างลึกซึ้ง

3. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (PESTLE Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อธุรกิจ ทั้งโอกาส และอุปสรรค เพื่อวางแผนกลยุทธ์อื่น ๆ เช่น SWOT Analysis โดย PESTLE Analysis พัฒนามาจาก PEST Analysis เพิ่มปัจจัย Environment E และ Legal (L) รวมเป็น 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) ด้านการเมือง (Political) เช่น นโยบายรัฐบาล และเสถียรภาพทางการเมือง (2) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) เช่น อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราการจ้างงาน (3) ด้านสังคม (Social) เช่น วัฒนธรรม และพฤติกรรมผู้บริโภค (4) เทคโนโลยี

(Technology) เช่น การวิจัย และพัฒนา (5) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) เช่น สภาพภูมิอากาศ และ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และ (6) ด้านกฎหมาย (Law/Legal) เช่น กฎหมายแรงงาน และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจหลายด้าน (Piroj, 2018)

การประยุกต์ใช้ PESTLE Analysis ในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม (คุ้งบางกะเจ้า) ซึ่งเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท โดยผลการวิเคราะห์จะนำไปสู่การระบุโอกาส และข้อจำกัดในการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม และข้อกฎหมายเฉพาะของพื้นที่

4. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเปราะบางทางนิเวศ และวัฒนธรรม กรณีศึกษาบางกะเจ้า การเปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เข้ามามีบทบาทตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และนำไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Junead et al. (2018) ที่ศึกษาความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืนของชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งพบว่า รูปแบบความสำเร็จต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ และวิถีชีวิตดั้งเดิม นอกจากนี้ National Science and Technology Development Agency (NSTDA, 2023) ยังระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ยั่งยืนต้องสามารถกระจายรายได้กลับคืนสู่ชุมชนและเกษตรกรในท้องถิ่น ผ่านการสนับสนุนสินค้า และวัตถุดิบชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาใช้เป็นกรอบในการประเมินความพร้อม และความเป็นไปได้ของชุมชน

5. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร บางกะเจ้า อำเภอบางเลน จังหวัดสมุทรปราการ

5.1 ศูนย์การเรียนรู้ ลำพูบางกะเจ้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารที่พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยเน้นการเชื่อมโยงกับธรรมชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านการสอนทำผ้า Eco Print ที่ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ และดอกไม้ โดยกระบวนการนี้ไม่ใช้สารเคมีอันตราย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้วัสดุธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างทักษะทางศิลปะ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน (Sarakadee Magazine, 2018)

5.2 บางกะเจ้าฟาร์ม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเพาะเลี้ยงเห็ดโคนญี่ปุ่น การเลี้ยงไส้เดือนกลางแดด การเลี้ยงเป็ดไก่ การเลี้ยงผึ้งชันโรง และการจัดการขยะ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดนี้เน้นการปรับปรุงดิน เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้เยี่ยมชมสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ ทำให้เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับผู้สนใจด้านนี้ (Thai Organic Consumer Association, 2023)

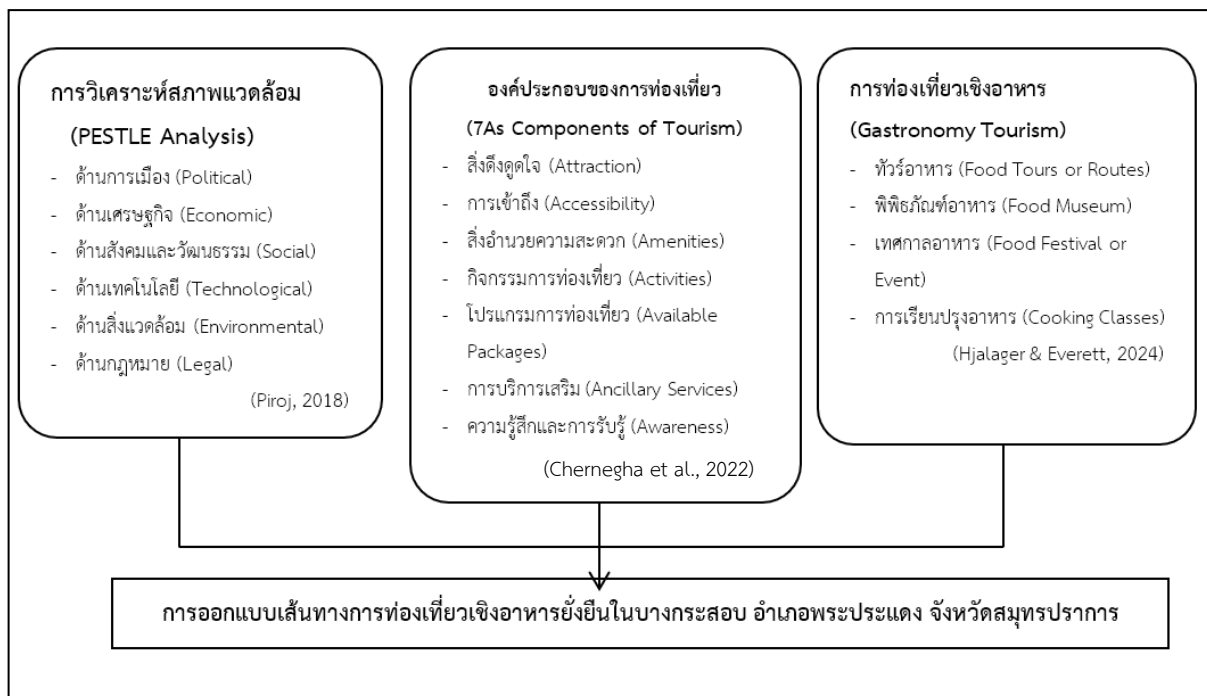
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Smith and Pongdee (2023) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร และศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

(Participant Observation) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยว นักวิชาการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว และชุมชน จำนวน 35 ราย ผลการวิจัยพบว่า ทุกแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ได้แก่ (1) ตลาดน้ำทุ่งบัวแดง (2) ตลาดน้ำวัดลำพญา (3) วัดบางพระ (หลวงพ่อบึง) (4) บ้านรังนก (5) บ้านเป็ดหมี่กรอบส้มซ่า และ (6) ร้าน ณ ลำพญา อาหารไทยไทย มีความพร้อมทางด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว (7As) ในทุกด้าน ประกอบด้วย (Attraction) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Available Packages) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Ancillary Services) การบริการเสริม และ (Awareness) ความรู้สึก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยว โดยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้

Apak and Gürbüz (2023) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริโภคอาหารท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวในประเทศต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการบริโภคอาหารท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวในประเทศต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของอาหารท้องถิ่นต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวในประเทศ จำนวน 394 คน ที่มาเยือนจังหวัดของภูมิภาคทะเลดำตะวันออกของตุรกี ได้แก่ เมือง Artvin, Bayburt, Gumushane, Trabzon และ Rize ผลการวิจัยพบว่า อาหารท้องถิ่นมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่าอาหารท้องถิ่นมีผลดีกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Method Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร และเกิดการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการระดมความคิดเห็น และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ และเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้จัดกิจกรรมการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารยั่งยืน ชุมชนบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 48 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมนำร่อง (Pilot Study) และขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และการเดินทาง (Capacity) โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบผสมผสาน (Mixed Sampling) จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวแทนชุมชน (Community Representatives) ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจาก (1) ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น (2) ประธานหรือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และอาหารในตำบลบางกระสอบ และ (3) ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรหรือสถานที่ท่องเที่ยวในเส้นทาง จำนวน 11 คน โดยจำนวนนี้ครอบคลุมตัวแทนจากแหล่งเรียนรู้หลัก และกลุ่มอาชีพสำคัญในพื้นที่ครบทุกจุดในเส้นทางที่ออกแบบไว้ ทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนศักยภาพ และความพร้อมของชุมชนได้อย่างรอบด้าน และเพียงพอ

2. กลุ่มนักศึกษา (Students) ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ที่มีความรู้พื้นฐานด้านการจัดการการท่องเที่ยว หรือมีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ จำนวน 18 คน เป็นกลุ่มที่มีความรู้เชิงวิชาการ สามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมได้อย่างมีเหตุผล

3. กลุ่มนักท่องเที่ยวนำร่อง (Pilot Tourists) ทำการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และความสมัครใจ (Voluntary Basis) เกณฑ์การคัดเลือก คือ (1) เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย (2) มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารหรือวิถีชุมชน (3) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดระยะเวลาตามกำหนดการในวันเสาร์ที่ 11 พฤษภาคม 2567 จำนวน 19 คน เมื่อรวมกับกลุ่มนักศึกษา และทีมงาน จะเหมาะสมกับขนาดของพาหนะเดินทาง คือ รถตู้ และขีดความสามารถในการรองรับของร้านอาหาร และฐานกิจกรรมในชุมชน ทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรม และดูแลเก็บข้อมูลได้อย่างทั่วถึง

เกณฑ์การคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร

1. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (7A's) ไม่น้อยกว่า 6A's

2. แหล่งท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า สามารถถ่ายทอดเรื่องราว และความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม สามารถให้ผลตอบแทนแก่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

4. นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับอาหาร ธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ทางด้านอาหาร

จากเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจ และคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร จำนวน 3 แหล่งท่องเที่ยวที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ศูนย์การเรียนรู้ลำพูบางกระสอบ (2) บางกะเจ้าฟาร์ม และ (3) มหาเวทย์ลัยพระพิมเณศ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตชนิดที่ผู้วิจัยเป็นผู้เข้าร่วมโดยสมบูรณ์ (Complete Participant) โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับนักท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อให้เข้าใจโลกทัศน์ ความรู้สึกนึกคิด ความหมายที่นักท่องเที่ยว และชุมชนมีต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา ผ่านกรอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (PESTLE Analysis) และองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (7As) กระบวนการสังเกตครอบคลุม 3 ระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และเพียงพอต่อการสรุปผล ประกอบด้วย (1) ระยะก่อนกิจกรรม (Pre-visit) เพื่อสำรวจความพร้อมของพื้นที่ และเส้นทาง (2) ระยะระหว่างกิจกรรม (On-site) ตลอดเส้นทางตั้งแต่เวลา 07.00 - 19.00 น. เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการให้บริการของชุมชน และ (3) ระยะหลังกิจกรรม (Post-visit) เพื่อสังเกตผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist Satisfaction Survey) เป็นเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนำร่องที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ได้ออกแบบขึ้น ครอบคลุมองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 7 ด้าน (7As)

3. แบบประเมินตนเองของชุมชน (Self-Assessment Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับให้ตัวแทนชุมชนประเมินความพร้อม และความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน โดยข้อคำถามถูกสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด 7As

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยถูกพัฒนาขึ้นโดยผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืออย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยการสังเคราะห์ข้อคำถามจากกรอบแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยว (7As) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (PESTLE Analysis) อย่างเคร่งครัด จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความถูกต้อง (Expert Judgment) ความครอบคลุมของเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา (Face Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาเนื้อหาแล้ว มาตรวจสอบความชัดเจนของการใช้ภาษาและการเรียบเรียงประโยค เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะเข้าใจคำถามได้อย่างถูกต้อง และตรงประเด็น

3. การทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวนำร่อง (Pilot Group) จำนวน 19 คน ในการจัดกิจกรรมเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2567 เพื่อสังเกตปฏิกิริยา

ตรวจสอบความเข้าใจในข้อความ และตรวจสอบความเชื่อมั่นเบื้องต้น ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ชุมชนบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตามเกณฑ์การคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร และประสานงานผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยจัดทำกำหนดการท่องเที่ยวเชิงอาหารนำร่อง ชุมชนบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และทำการประชาสัมพันธ์กิจกรรมดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สนใจในรูปแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) และสื่อสังคมออนไลน์ คือ Facebook
3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารนำร่อง ชุมชนบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในวันที่ 11 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 ตามแผนการดำเนินงานตามที่ได้กำหนดไว้ และให้นักท่องเที่ยวตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนำร่อง และชุมชนตอบแบบประเมินตนเอง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบประเมินตนเอง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยแปลผลระดับคะแนนตามเกณฑ์ความกว้างอันตรภาคชั้น (0.80) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 (มากที่สุด), 3.41 – 4.20 (มาก), 2.61 – 3.40 (ปานกลาง), 1.81 – 2.60 (น้อย) และ 1.00 – 1.80 (น้อยที่สุด)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลจากการสังเกต และบันทึกภาคสนามมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างเป็นระบบ ได้แก่ (1) การเตรียมข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบ (2) การกำหนดรหัส (Coding) โดยจับคำสำคัญ (Keywords) ที่ปรากฏซ้ำ (3) การจัดธีม (Thematic Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นตามกรอบแนวคิด 7As และ PESTLE และ (4) การสรุปผล เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธี การตรวจสอบสามเส้า (Data Triangulation) โดยเปรียบเทียบผลวิเคราะห์เชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1.1 อัตลักษณ์อาหารและวัตถุดิบพื้นถิ่น (Gastronomic Identity) จากการสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ พบว่าตำบลบางกระสอบมีความโดดเด่นของวัตถุดิบที่สัมพันธ์กับระบบนิเวศ 3 น้ำ คือน้ำจืด น้ำเค็ม น้ำกร่อย โดยเฉพาะต้นจาก และลำพู ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจและพืชอนุรักษ์ อาหารที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญ ได้แก่ น้ำตาลจาก ขนมะจาก และเมนูอาหารคาวหวานประยุกต์ เช่น มัสมั่นไก่ใส่ลูกจาก กลัวยมะลิอ่อนทอด และ

ไอศกรีมพลังสา นอกจานี้ยังมีการทำเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง เช่น การเพาะเลี้ยงเห็ดโคนญี่ปุ่น และการเลี้ยงผึ้งชันโรง ซึ่งเป็นวัตถุดิบต้นน้ำที่สำคัญในการสร้างสรรค์เมนูอาหารเพื่อการท่องเที่ยว

1.2 สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร

1.2.1 ด้านการเมือง (Political) พบว่า ระบบการปกครอง และการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าสมุทรปราการมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ (Economic) พบว่า แม้เศรษฐกิจภาพรวมจะเน้นอุตสาหกรรม แต่ในระดับชุมชนมีการขยายตัวของการค้าปลีก และมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานรากผ่านสินค้าเกษตร

1.2.3 ด้านสังคม และวัฒนธรรม (Socio-Cultural) พบว่า ชุมชนมีวิถีชีวิตดั้งเดิมริมน้ำที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีความเป็นมิตร และเปิดกว้าง มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และวัดบางกระสอบเป็นศูนย์รวมจิตใจ

1.2.4 ด้านเทคโนโลยี (Technological) พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการจัดการขยะเพื่อทำปุ๋ย ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

1.2.5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) พบว่า พื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ (ปอดกรุงเทพฯ) แม้ประสบปัญหาทรัพยากรบางส่วนเสื่อมโทรม แต่มีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้ามาช่วยจัดการแผนยุทธศาสตร์

1.2.6 ด้านกฎหมาย (Legal) พบว่า เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม มีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดในการห้ามก่อสร้างอาคารที่ส่งผลกระทบ ซึ่งเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์แหล่งผลิตอาหาร และทรัพยากรธรรมชาติ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

จากการวิเคราะห์ศักยภาพในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้นำจุดเด่นเรื่องวัตถุดิบ (จาก, ลำพู และผักออร์แกนิก) และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เชื่อมโยงประสบการณ์จากแหล่งผลิตสู่จานอาหาร โดยดำเนินการเมื่อวันที่ 11 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยมีรายละเอียดเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

- 07:00 น. คณะเดินทางพร้อมกันที่อาคาร 1 วิทยาลัยดุสิตธานี ลงทะเบียน และรับของที่ระลึก (กางเกงประจำจังหวัดสมุทรปราการ) พร้อมอาหารว่าง และเครื่องดื่ม
- 08:00 น. ออกเดินทางโดยรถตู้ปรับอากาศสู่โครงการลำพูบางกระสอบ
- 09:00 น. เดินทางถึงโครงการลำพูบางกระสอบ โครงการอนุรักษ์ต้นจากและต้นลำพู รับฟังบรรยายประวัติความเป็นมาของโครงการจากหัวหน้าชุมชนบางกระสอบ
- 10:00 น. ชมสวนจาก และสาธิตการทำน้ำตาลจากโดยผู้ก่อตั้งโครงการลำพูบางกระสอบ พร้อมชิมของว่างจากวัตถุดิบท้องถิ่น (น้ำตาลจาก, พายลูกจาก) จากนั้นแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมหมุนเวียน
 - (1) Workshop การทำผ้า Eco print โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการทำผ้าพิมพ์ลายธรรมชาติ และ
 - (2) Workshop การทำขนมจาก
- 12:10 น. เดินทางสู่บางกระเจ้าฟาร์ม ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ใกล้กรุงเทพฯ รับฟังบรรยายประวัติความเป็นมา พร้อมรับเครื่องดื่ม “ชาเกสรดอกชมพู่มะเหมี่ยวพร้อมน้ำผึ้งชันโรง” และรับประทานอาหาร

อาหารกลางวันเมนูท้องถิ่น ประกอบด้วย กลั้วมะลือองทอดดิปครีมชีส ปลาสดทอด
ต้มยำกุ้งเห็ดโคนออร์แกนิก มัสมั่นไก่พริก (ลูกจาก) ผัดผักออร์แกนิก ไข่เจียวปรังทะเล
(Happy Hen) และไอศกรีมพลังงาสา

ชมการสาธิตเมนูพิเศษ “ยำปรังทะเล” โดยเชฟภัทรวิทย์ จันทร์ไทย เชฟจาก
รายการ Hunger คนหิวเกมกระหาย และการออกแบบงานขนมหวานจากวัตถุดิบท้องถิ่น
เช่น ไอศกรีมพลังงาสา และเครื่องดื่มพลังงาสา

จากนั้นเยี่ยมชมฐานเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และการทำปุ๋ยจากขยะอาหาร

- 15:30 น. สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ มหาเทวาลัยพระพิฆเนศ คຸ່ງบางกระเจ้า (พระพิฆเนศ, พญานาคราช,
ท้าวเวสสุวรรณ) เพื่อเสริมสิริมงคล
- 16:30 น. รับประทานอาหารเย็น ณ ร้านอาหารบ้านลุงอู ร้านอาหารริมแม่น้ำเจ้าพระยา คຸ່ງบางกระเจ้า
รายการอาหาร ประกอบด้วย แกงส้มชะอมกุ้ง ปลากระพงทอดน้ำปลา ถั่วฝักยาวผัดกะปิ
ทอดมันปลากราย ยำรวมมิตรทะเล และไข่ตุ๋นหม้อไฟ พร้อมกิจกรรมสนทนาการกระชับ
ความสัมพันธ์
- 19:00 น. เดินทางกลับวิทยาลัยดุสิตธานี โดยสวัสดิภาพ

ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนำร่องเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน
ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 19 คน พบว่า

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 63.2 รองลงมาคือ เพศหญิง
ร้อยละ 31.6 และ LGBTQ+ ร้อยละ 5.3 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 36.8 รองลงมาคือ 41-50 ปี
ร้อยละ 31.6 และ 21-30 ปี ร้อยละ 15.8 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาจากกรุงเทพมหานคร ร้อยละ
52.5 รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรปราการ ร้อยละ 15.8 และจังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 10.5 ระดับการศึกษาของ
นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ที่ปริญญาตรี ร้อยละ 47.4 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 36.8 ส่วนใหญ่
ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 42.1 รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 36.8 และนักศึกษา
ร้อยละ 10.5 สถานภาพส่วนใหญ่เป็นโสด ร้อยละ 84.2 และสมรส ร้อยละ 15.8 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อ
เดือนมากกว่า 50,001 บาทร้อยละ 47.4 รองลงมาคือ 20,001-30,000 บาท และ 40,001-50,000 บาท
ตามลำดับ

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการ
ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ โทรทัศน์ และ
หนังสือพิมพ์ ส่วนฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารมากที่สุด คือ
ฤดูหนาว ตามด้วยฤดูร้อน และฤดูฝน ตามลำดับ ในด้านความต้องการศึกษา และพัฒนาความรู้ทางด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงอาหาร นักท่องเที่ยวสนใจเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตจากแหล่งผลิต และการทำอาชีพของชุมชน
ในสัดส่วนที่เท่ากัน รองลงมาคือ การศึกษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น สำหรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
ที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารมากที่สุด คือ การศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
ประเพณีท้องถิ่น ตามด้วยการศึกษากระบวนการผลิต และร่วมปฏิบัติ และการพักค้างกับชาวบ้าน
(Home Stay) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 7As	$\bar{X}$	SD	แปลผล
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.5	0.16	มากที่สุด
ความสามารถในการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.5	0.05	มากที่สุด
สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.8	0.16	มากที่สุด
โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.6	0.15	มากที่สุด
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.8	0.05	มากที่สุด
การบริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.3	0.26	มาก
ความรู้สึกรู้สึก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ที่ได้รับ	4.9	0.00	มากที่สุด
รวม	4.6	0.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.6$, $SD = 0.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้สึกรู้สึก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ที่ได้รับ มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.9$, $SD = 0.00$) รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ($\bar{X} = 4.8$, $SD = 0.05$) และสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ($\bar{X} = 4.8$, $SD = 0.16$) ตามลำดับ

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความพร้อม และความเป็นไปได้ของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

การศึกษาความพร้อม และความเป็นไปได้ของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืนในตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ชุมชนมีความพร้อม และสามารถเข้าร่วมการพัฒนาได้ในหลายด้าน การประเมินตนเองโดยชุมชนเน้นการพิจารณาด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผลการประเมินตนเองของชุมชนตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีส่วนร่วมในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.7 และมีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.5 โดยรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวในระยะเวลา 1 ปีอยู่ในช่วง 30,001-40,000 บาท และมากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.3 สำหรับประสบการณ์ในการต้อนรับหรือให้บริการนักท่องเที่ยว พบว่า ร้อยละ 36.4 ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ส่วนการได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานด้านการท่องเที่ยว พบว่า ร้อยละ 45.5 ไม่เคยมีประสบการณ์

ตารางที่ 2 การประเมินตนเองของชุมชนตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 7As	$\bar{X}$	SD	แปลผล
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.5	0.17	มากที่สุด
ความสามารถในการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.3	0.17	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.3	0.26	มาก
โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.1	0.05	มาก
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	4.2	0.14	มาก
การบริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร	3.5	0.39	ปานกลาง
ความรู้สึก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ที่ได้รับ	4.5	0.06	มากที่สุด
รวม	4.2	0.18	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ชุมชนมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2$, $SD = 0.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร มีความพร้อมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.5$, $SD = 0.17$) และความรู้สึก และการรับรู้ต่อประสบการณ์ที่ได้รับ มีความพร้อมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.5$, $SD = 0.06$)

และในส่วนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว พบว่า ร้อยละ 100 อยากมีส่วนร่วมกิจกรรมอีก และร้อยละ 81.8 เห็นว่ากิจกรรมนี้เป็นประโยชน์มากต่อตนเอง และชุมชน

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ PESTLE Analysis ช่วยให้เห็นภาพรวมของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งโอกาส และอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับ Piroj (2018) ที่กล่าวว่า PESTLE Analysis ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย พบว่าการปกครองแบบแผนพัฒนาของจังหวัด และการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าสมุทรปราการมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ขณะที่เศรษฐกิจของจังหวัดเน้นการผลิต และบริการทางอุตสาหกรรม การค้าปลีกในตำบลบางกระสอบมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะเศรษฐกิจ นอกจากนี้ จังหวัดสมุทรปราการมีวัฒนธรรมที่หลากหลายจากการอพยพ และประชากรที่เป็นมิตร การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และการผลิตที่มีประสิทธิภาพได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมยังมีปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม แต่ได้รับการแก้ไขผ่านแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่วนปัจจัยด้านกฎหมายมีมาตรการคุ้มครองพื้นที่ และทรัพยากรธรรมชาติที่ช่วยใหการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นไปอย่างยั่งยืน การนำอาหารท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และความมั่นคงในรายได้ของเกษตรกรท้องถิ่น

2. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การนำอาหารท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยวช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และความมั่นคงในรายได้ของเกษตรกรท้องถิ่น การวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญ โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกต และสอบถามนักท่องเที่ยว รวมถึงการบันทึกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Hjalager and Everett (2024) ที่ได้กล่าวถึงประเภทของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ประกอบด้วย (1) ทัวร์อาหาร (Food Tours or Routes) ที่เน้นเส้นทางรสชาติ และการเยี่ยมชมแหล่งผลิตอาหาร และเครื่องดื่มท้องถิ่น (2) พิพิธภัณฑ์อาหาร (Food Museum) ที่แสดงกระบวนการผลิตและวัตถุดิบของอาหาร รวมถึงการจัดกิจกรรมการปรุงอาหาร (3) เทศกาลอาหาร (Food Festival or Event) ที่จัดงานเพื่อแสดงอาหารท้องถิ่นและเครื่องดื่ม รวมถึงการแข่งขันการปรุงอาหาร และ (4) การเรียนปรุงอาหาร (Cooking Classes) ที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ศิลปะการปรุงอาหาร และวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการเรียนระยะสั้น และยังสอดคล้องกับ Smith and Pongdee (2023) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ทุกแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ได้แก่ (1) ตลาดน้ำทุ่งบัวแดง (2) ตลาดน้ำวัดลำพญา (3) วัดบางพระ (หลวงพ่อเป็น) (4) บ้านรังนก (5) บ้านเบิร์ตหมี่กรอบส้มซ่า และ (6) ร้าน ณ ลำพญา อาหารไทยไทย มีความพร้อมทางด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว (7As) ในทุกด้าน โดยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้

3. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความพร้อม และความเป็นไปได้ของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืน ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ชุมชนมีความพร้อมในหลายด้าน โดยชุมชนได้ทำการประเมินตนเองว่า มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และสามารถเข้าร่วมการพัฒนาได้ดี การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้สึกรัก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งมีความพร้อมมากที่สุดตามผลการวิจัย นอกจากนี้ ชุมชนยังแสดงความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และเห็นว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาหารนี้มีประโยชน์มากต่อตนเอง และชุมชน สอดคล้องกับ Apak and Gürbüz (2023) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริโภคอาหารท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวในประเทศต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า อาหารท้องถิ่นมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่า อาหารท้องถิ่นมีผลดีกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นมิติความยั่งยืน (Sustainability) ที่เป็นรูปธรรม 3 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ (Economic Sustainability) การเชื่อมโยงแหล่งผลิตวัตถุดิบและร้านค้าชุมชนช่วยกระจายรายได้สู่ฐานรากและลดการรั่วไหลของรายได้ สอดคล้องกับ Apak and Gürbüz (2023) ที่พบว่าการบริโภคอาหารท้องถิ่นส่งผลบวกโดยตรงต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชนเจ้าของพื้นที่

ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Sustainability) กิจกรรมเรียนรู้ (Workshop) และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ช่วยสร้างความภาคภูมิใจและสืบสานวัฒนธรรมอาหารไม่ให้สูญหาย สอดคล้องกับ Smith and Pongdee (2023) ที่ระบุว่าความพร้อมของกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การใช้วัตถุดิบตามฤดูกาลและกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ 3 น้ำ ของคั้งบางกะเจ้าให้คงอยู่ ซึ่งถือเป็นจุดเด่นที่สร้างความแตกต่างให้กับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่นี้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานท้องถิ่นและจังหวัดสมุทรปราการ ควรสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เช่น ป้ายบอกทาง จุดจอดรถ หรือท่าเรือ ให้มีความสะดวกและปลอดภัย

1.2 ควรส่งเสริมการตลาดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านสื่อออนไลน์ และ Influencer เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ นอกเหนือจากกลุ่มเดิม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ชุมชนควรเร่งพัฒนาการสร้างอัตลักษณ์สินค้าและอาหาร (Gastronomic Branding) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำวัตถุดิบพื้นถิ่นอย่าง "ลูกจาก" และ "ลำพู" มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

2.2 ควรมีการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบในทุกกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อยืนยันจุดยืนด้านความยั่งยืนของพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม (คั้งบางกะเจ้า)

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารของตำบลบางกระสอบกับชุมชนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อหาโมเดลความสำเร็จที่เป็นสากล

3.2 งานวิจัยในอนาคตอาจเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างหรือใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณขั้นสูง (Advanced Quantitative Methods) เช่น การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อยืนยันปัจจัยความสำเร็จที่ซับซ้อนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Apak, Ö. C., & Gürbüz, A. (2023). The effect of local food consumption of domestic tourists on sustainable tourism. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 71, 103192. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2022.103192>
- Chernegha, O., Tkachenko, T., Hladkyi, O., Bilyk, V., & Lositska, T. (2022). Digitalization as a reputation management tool for tourist destination. *Finansovo-kreditna Diál'nist': Problemi Teorii Ta Praktiki*, 1(42), 371–383. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3649>
- Hjalager, A., & Everett, S. (2024). *Gastronomy and tourism*. Cognizant Communication Corporation. <https://cognizantcommunication.com/publication/gastronomy-and-tourism/#tab-id-1>
- Junead, J., Jamnongchob, A., Manirochana, N., & Thongkon, W. (2018). Patterns that affect success for sustainable ecotourism management of Bang Krachao community in Samut Prakan province. *Christian University Journal*, 24(4), 548-561. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/CUTJ/article/view/171082/122935>
- National Science and Technology Development Agency (NSTDA). (2023). *Leveraging the soft power of "Thai Food" to highlight gastronomy tourism and sustainably return income to communities* [ขับเคลื่อน Soft Power “อาหารไทย” ชูท่องเที่ยวเชิงอาหาร คืนรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน]. Retrieved June 17, 2024, from <https://www.bcg.in.th/data-center/articles/soft-power-thai-food-gastronomy-tourism/>
- Piroj, K. (2018). *What is PESTEL Analysis? (External Factors Analysis)* [PESTEL Analysis คืออะไร? (การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก)]. Retrieved from <https://greedisgoods.com/pestel-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD/>
- Sarakadee Magazine. (2018). *The Big World: A New Day in 10 Years of Bang Krachao*. Retrieved July 9, 2024, from <https://www.sarakadee.com/2018/10/11/10-year-bankajao/> (in Thai)
- Smith, N., & Pongdee, K. (2023). A study of the sustainable gastronomy tourism route, Lam Phaya subdistrict, Bang Len district, Nakhon Pathom province. In *Proceedings of the 2nd National Conference in Aviation, Tourism, and Service Business 2023* (pp. 58-76).
- Thai Organic Consumer Association. (2023). *Bang Krachao Farm, Samut Prakan: Good for the body and soul, a place worth sharing*. Retrieved July 9, 2024, from <https://toca.or.th/index.php/activity/farmer-activity/%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%81%E0%B8%8A%E0%B8%A3%E0%B9%8C/>